

Predmetni izpitni katalog za poklicno matura

Slovenščina

Predmetni izpitni katalog se uporablja od spomladanskega izpitnega roka **2025**, dokler ni določen novi. Veljavnost kataloga za leto, v katerem bo kandidat opravljal matura, je navedena v Maturitetnem izpitnem katalogu za poklicno matura za tisto leto.

Ljubljana, 2023

Državni izpitni center

PREDMETNI IZPITNI KATALOG ZA POKLICNO MATURO – SLOVENŠČINA

Katalog so pripravili:

Tanja Bigec
Valentina Kobal
Andrejka Korman
Lucija Mejač Petek
Bojana Modrijančič Reščič
mag. Saša Pergar
Barbara Šegel Kupljen

Katalog je določil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje na 227. seji 20. aprila 2023 in se uporablja od spomladanskega izpitnega roka 2025, dokler ni določen novi katalog. Veljavnost kataloga za leto, v katerem bo kandidat opravljal maturo, je navedena v Maturitetnem izpitnem katalogu za poklicno maturo za tisto leto.

© Državni izpitni center, 2023
Vse pravice pridržane.

Izdal in založil:
Državni izpitni center

Predstavnik:
dr. Darko Zupanc

Uredili:
mag. Mateja Jagodič
Joži Trkov

Oblikovanje in prelom:
Jana Lavtar

Ljubljana 2023

ISSN 2232-6405

VSEBINA

1	UVOD.....	4
2	IZPITNI CILJI	5
3	ZGRADBA IN OCENJEVANJE IZPITA	7
3.1	Schema izpita.....	7
3.2	Tipi nalog	8
3.3	Merila za ocenjevanje in deleži taksonomskih stopenj	9
4	IZPITNE VSEBINE.....	11
4.1	Jezik	11
4.2	Književnost	14
5	PRILAGODITVE ZA KANDIDATE S POSEBNIMI POTREBAMI	21
6	DODATEK.....	22
7	LITERATURA.....	23

1 UVOD

Predmetni izpitni katalog za poklicno maturo 2025 – Slovenščina opisuje prvi predmet, kakor to zahteva Zakon o maturi.

Katalog je usklajen z veljavnimi katalogi znanja:

- SSI, Katalog znanja, Slovenščina,
- PTI, Katalog znanja, Slovenščina,
- SPI, Katalog znanja, Slovenščina.

Izpit iz slovenščine je obvezen za vse kandidate za poklicno maturo.

Zakon o maturi zahteva, da Državna predmetna komisija za slovenščino in slovenščino kot drugi jezik za poklicno maturo pripravi naloge za pisni izpit iz slovenščine. Učitelji ocenijo kandidatovo znanje skladno z merili in na način, ki je določen s predmetnim izpitnim katalogom.

2 IZPITNI CILJI

► Splošni cilji

Splošni cilji izpita iz slovenščine na poklicni maturi so:

- ugotoviti raven kandidatove sporazumevalne zmožnosti;
- ugotoviti raven kandidatovega znanja, zajetega v tem katalogu;
- ugotoviti raven kandidatove zavesti o jeziku, narodu in državi;
- ugotoviti raven razvitosti kandidatovega kulturnega pogovarjanja;
- ugotoviti raven kandidatove literarne bralne zmožnosti in zmožnosti interpretiranja umetnostnih besedil;
- vplivati na kakovost pouka slovenščine v srednjih šolah.

► Cilji posameznih delov izpita

Kandidat svoje zmožnosti in znanje dokazuje:

1. v izpitni poli 1 (IP 1) z usmerjeno razčlemba izhodiščnega neumetnostnega besedila in s tvorbo krajšega neumetnostnega besedila;
2. v izpitni poli 2 (IP 2) s pisanjem vodene ali samostojne interpretacije (odlomka) umetnostnega besedila;
3. na ustnem izpitu pred šolsko izpitno komisijo za poklicno maturo.

V IP 1 kandidat dokazuje:

- zmožnost kritičnega branja neumetnostnega besedila;
- zmožnost določanja okoliščin nastanka izhodiščnega besedila, namena njegovega tvorca in teme izhodiščnega besedila ter razumevanja njegove vsebine;
- zmožnost poimenovalne, skladenjske, pravorečne, pravopisne, slogovne in metajezikovne razčlembe neumetnostnega besedila;
- zmožnost prepoznavanja in vrednotenja prvin nebesednega sporazumevanja ter določanja njihove vloge;
- zmožnost vrednotenja učinkovitosti, ustreznosti, razumljivosti in jezikovne pravilnosti neumetnostnega besedila ter zmožnost utemeljevanja svojega mnenja;
- poznavanje ustreznega strokovnega izrazja;
- zmožnost tvorjenja krajšega enogovornega/dvogovornega neumetnostnega besedila dane besedilne vrste.

V IP 2 kandidat dokazuje:

- zmožnost samostojnega branja (odlomka) literarnega besedila;
- zmožnost interpretacije (odlomka) literarnega besedila (doživljanje, razumevanje in vrednotenje) ter ustreznega strokovnega poimenovanja literarnih pojavov;
- zmožnost tvorjenja koherentnega, razumljivega, jezikovno pravilnega in slogovno ustreznega besedila.

Na ustnem izpitu kandidat dokazuje:

- zmožnost pravorečno ustreznega, vsebinsko smiselnega in doživljajskega (interpretativnega) glasnega branja (odlomka) literarnega/polliterarnega besedila;
- zmožnost interpretacije (doživljanja, razumevanja, vrednotenja in aktualizacije) (odlomka) literarnega/polliterarnega besedila in njegovega uvrščanja v književni, kulturni in širši družbeni kontekst, tako da ustrezno uporablja literarnoteoretično in literarnozgodovinsko znanje;
- zmožnost razumevanja vloge slovenskega jezika kot temeljne prvine posameznikove osebne, narodnostne in državljske identitete, vloge slovenskega jezika v Republiki Sloveniji ter položaja slovenskega jezika v zamejstvu in izseljenstvu;
- zmožnost govornega izražanja v knjižnem jeziku in upoštevanje kulture dialoga.

3 ZGRADBA IN OCENJEVANJE IZPITA

Izpit iz slovenščine je sestavljen iz dveh delov: pisnega in ustnega.

Pisni izpit traja 120 minut in obsega dve izpitni poli. Čas reševanja vsake pole je 60 minut. Naloge za pisni izpit pripravi Državna predmetna komisija za slovenščino in slovenščino kot drugi jezik za poklicno maturo. Ista komisija oblikuje tudi ocenjevalni obrazec in za obe poli sestavi navodila za ocenjevanje.

Ustni izpit traja do 20 minut. Izpitne listke pripravijo učitelji na šolah.

3.1 Shema izpita

► Pisni izpit

Izpitna pola		Trajanje	Delež pri oceni
1	Razčlemba neumetnostnega besedila	60 minut	40 %
2	Interpretacija (poljubnega) odlomka umetnostnega besedila	60 minut	30 %
Skupaj		120 minut	70 %

Dovoljeni pripomoček: nalivno pero ali kemični svinčnik.

► Ustni izpit

	Trajanje	Delež pri oceni
Glasno branje in vodena interpretacija (odlomka) literarnega/polliterarnega besedila ter povezovanje z literarnimi in jezikovnimi temami po izboru učiteljev v strokovnem aktivu.		
Skupaj	do 20 minut*	30 %

* Kandidat ima pred začetkom ustnega izpita pravico do 15-minutne priprave.

3.2 Tipi nalog

► Izpitna pola 1

NALOGE ZAPRTEGA TIPA

- naloge alternativne izbire (izbiranje med dvema odgovoroma, npr. med DA in NE)
- naloge izbirnega tipa (podčrtovanje/obkrožanje pravih odgovorov med več odgovori)
- naloge povezovanja
- naloge urejanja oz. razvrščanja podatkov
- naloge dopolnjevanja
- naloge popravljanja napak
- naloge s kratkimi odgovori

NALOGE POLODPRTEGA TIPA

Nestrukturirane naloge

- naloge s samostojnim oblikovanjem kratkih odgovorov
- naloge s pretvorbami ali povzetkom

Strukturirane naloge

- naloge s podvprašanji z več možnimi ustreznimi odgovori

NALOGA ODPRTEGA TIPA

Tvorba krajšega neumetnostnega besedila dane besedilne vrste

► Izpitna pola 2

NALOGA ODPRTEGA TIPA

- vodena ali samostojna interpretacija (odlomka) umetnostnega besedila

► Ustni izpit

Pravorečno ustrezno, vsebinsko smiselno in doživljajsko (interpretativno) glasno branje (odlomka) literarnega/polliterarnega besedila

Vprašanja ob literarnem/polliterarnem besedilu ali odlomku (usmerjena interpretacija)

Govorno nastopanje, uradno pogovarjanje in kultura dialoga

3.3 Merila za ocenjevanje in deleži taksonomskih stopenj

► Izpitna pola 1

Vsaka naloga v prvi izpitni poli je ocenjena z določenim številom točk glede na vsebinsko in spoznavno zahtevnost.

Taksonomske stopnje	Opis	Točke (delež v %)
I.	Prepoznavanje okoliščin nastanka izhodiščnega besedila, prepoznavanje namena tvorca besedila, prepoznavanje podatkov in nebesednih prvin v besedilu; poznavanje značilnosti besedilne vrste, poznavanje strokovnih izrazov ter slovničnih in pravopisnih pravil	12–18 (8–12 %)
II.	Razumevanje vsebine izhodiščnega besedila, določanje teme in podteme oziroma ključnih podatkov, določanje vloge nebesednih prvin, ugotavljanje značilnosti besedilne vrste, razčlenjevanje izhodiščnega besedila (pomensko, pragmatično, besedno-slovnično, metajezikovno in tvarno), razlaganje in utemeljevanje rešitev, preoblikovanje stavkov, povedi ali delov besedila, uporaba strokovnih izrazov ter slovničnih in pravopisnih pravil	30–36 (20–24 %)
III.	Tvorjenje krajšega neumetnostnega besedila; vrednotenje učinkovitosti, ustreznosti, razumljivosti in jezikovne pravilnosti izhodiščnega besedila ter utemeljevanje svojega mnenja	12–18 (8–12 %)
Skupaj		60¹ (40 %)

► Izpitna pola 2

Ocenjevanje elementov interpretacije

Elementi in taksonomske stopnje	Opis	Točke (delež v %)
Znanje in razumevanje (ZR – I.)	Opredelitev umetnostnega besedila glede na književno zvrst/vrsto Povzetek umetnostnega besedila	6 (6 %)
Razčlemba in razlaga (RR – II.)	Razčlemba in razlaga umetnostnega besedila in njegovih značilnih prvin, npr. teme, motivov, književnih oseb, književnega dogajanja, prostora, časa	6 (6 %)
Predstavitev dejstev in stališč (PDS – II.)	Utemeljevanje s primeri iz besedila Utemeljevanje s primeri iz drugih književnih besedil ali iz življenja Zgradba interpretacije (logična členitev, koherenca, obseg) ²	6 (6 %)
Sinteza in vrednotenje (SV – III.)	Povzetek ugotovitev Presoja problema oziroma prvin/-e v besedilu Presoja problema oziroma prvin/-e na splošno (aktualizacija)	6 (6 %)
Jezikovna pravilnost in slogovna ustreznost (JPSU – II.) ³	Slovnična pravilnost Pravopisna pravilnost Slogovna ustreznost	6 (6 %)
Skupaj		30 (30 %)

¹ V prvi izpitni poli so naloge ovrednotene s 60 točkami. Ocenjevalec izračuna končni dosežek tako, da doseženo število točk deli z 1,5. Končno število točk za prvo izpitno polo je tako 40 in delež pri izpitu je 40 %.

² Če kandidat napiše interpretacijo z manj kot 400 besedami, lahko za zgradbo dobi največ 1 točko (od 2).

³ Če kandidat napiše interpretacijo z manj kot 200 besedami, za zgradbo ne dobi točk, pri JPSU pa lahko doseže največ 3 točke (od 6).

► Ustni izpit

Taksonomske stopnje	Opis	Predlog za točke (delež v %)
I.	Pravorečno ustrezno, vsebinsko smiselno in doživljajsko (interpretativno) glasno branje (odlomka) literarnega/polliterarnega besedila	4 (4 %)
I., II. in III.	Vodena interpretacija prebranega (odlomka) literarnega/polliterarnega besedila, npr. – predstavitev avtorja in obdobja/smeri oz. uvrstitev v žanr – zvrstno-vrstna, tematsko-motivno in jezikovno-slogovna razčlemba – interpretacija besedila in uvrstitev odlomka v književni, kulturni in širši družbeni kontekst	15 (15 %)
I., II. in III.	Aktualizacija ali povezava z jezikovnimi temami	5 (5 %)
II.	Govorno nastopanje, uradno pogovarjanje in kultura dialoga	6 (6 %)
Skupaj		30 (30 %)

4 IZPITNE VSEBINE

4.1 Jezik

► Pisni izpit

Kandidat bere izhodiščno besedilo, in sicer:

- publicistično ali strokovno besedilo (npr. intervju, novico, poročilo, predstavitev osebe, oceno/kritiko, komentar, strokovni/poljudnoznanstveni članek, predstavitev kraja, predstavitev postopka, opis naprave),
- uradni dopis ali javno pozivno/obveščevalno besedilo (npr. vabilo, zahvalo, opravičilo, življenjepis, zapisnik, obvestilo, besedilo ekonomske ali politične propagande).

Kandidat razčlenjuje prebrano besedilo, tako da:

- določi okoliščine nastanka besedila,
- določi temo besedila in podteme/ključne besede ter prepozna bistvene podatke,
- določi namen tvorca besedila,
- določi vrsto besedila (glede na različna merila) in besedilno vrsto ter prepozna njene značilnosti,
- določi prevladujoče pomensko razmerje v besedilu,
- določi prevladujoči način razvijanja teme,
- določi vlogo in pomen danih besed, povedi oz. delov povedi ali delov besedila ter nebesednih spremljevalcev pisanja.

Ob prebranem izhodiščnem besedilu in njegovi razčlembi dokazuje:

- poimenovalno zmožnost, tako da
 - poimenuje prvine stvarnosti s knjižnimi besedami in v besedilu ne ponavlja besed,
 - predstavi pomen besed in besednih zvez in jih smiselno uporabi v novih povedih,
 - predstavi pomen danih blizuzvočnic in jih smiselno uporabi v novih povedih,
 - besedam iz izhodiščnega besedila poišče sopomenko, protipomenko, nadpomenko ali podpomenko in poišče besede iz iste besedne družine ali iz istega tematskega polja,
 - zamenja dano opisno besedno zvezo s tvorjenko in obratno,
 - prevzete besede zamenja z domačimi ustrezniciami ter vrednoti vlogo domačih in prevzetih besed,
 - zamenja dane proste besedne zveze s frazemi in obratno ter jih uporabi v novih povedih,
 - iz slovarskega sestavka raznih slovarjev (npr. SSKJ, Slovenski pravopis, Slovenski etimološki slovar, Veliki slovar tujk) zna razbrati določene podatke, ve, kaj pomenijo, in jih zna uporabiti,
 - prepozna poimenovalne napake v izhodiščnem besedilu, jih odpravi in pojasni svoje popravke;

- skladijsko zmožnost, tako da
 - predstavi pomen povedi/zvezi povedi in pretvarja povedi v skladijsko preprostejše ali zahtevnejše (npr. strne večstavčno poved v enostavno, razširi enostavno poved v večstavčno, združi zvezo povedi v večstavčno poved),
 - sprašuje po danih delih povedi,
 - tvori enostavne povedi,
 - tvori priredno in podredno zložene povedi,
 - odpravi neustrezno ponavljanje besed v zvezah povedi,
 - v zvezi povedi določi naveznik in poišče njegovo nanašalnico,
 - izrazi isto dejanje v tvornem in trpnem stavku,
 - poroča o prvotnem dogodku (premi govor pretvori v odvisnega ali obratno),
 - prepozna skladijske napake (npr. napačno pomensko razmerje v povedi ali zvezi povedi, neustrezni naveznik v povedi ali zvezi povedi, napačno razvrščene besede ali dele povedi, napačne oblike besed), jih odpravi in utemelji svoje popravke,
 - tvori skladijsko pravilne odgovore v povedi in zvezah povedi (krajša besedila) ter pri tem upošteva pomensko, slovnično in aktualnostno povezanost med povedmi;
- pravorečno zmožnost, tako da
 - primerja knjižni in neknjižni izgovor besed, besednih zvez ali povedi in z ustreznimi simboli zapiše pravilni knjižni izgovor;
- pravopisno zmožnost, tako da
 - prepozna pravopisne napake, jih odpravi in utemelji svoje popravke,
 - tvori pravopisno pravilne odgovore;
- slogovno zmožnost, tako da
 - vrednoti ustreznost besedila, prepozna slogovne napake v njem, jih odpravi in utemelji popravke,
 - prepozna slogovno zaznamovane besede/besedne zveze, jih zamenja z nezaznamovanimi in ovrednoti okoliščine rabe,
 - tvori slogovno ustrezne odgovore,
 - prepozna jezikovno zvrst,
 - presodi in upošteva okoliščine za rabo ustrezne jezikovne zvrsti,
 - priredi isto besedilo za razne naslovnike in pojasni svojo priredbo;
- zmožnost nebesednega sporazumevanja, tako da
 - v besedilu opazuje nebesedne spremljevalce, prepozna njihovo vlogo ter vrednoti njihovo ustreznost in učinkovitost,
 - med pisanjem smiselno uporablja nebesedne spremljevalce pisanja, vrednoti njihovo ustreznost in učinkovitost;
- metajezikovno zmožnost, tako da
 - poimenuje vrsto izhodiščnega besedila in to utemelji,
 - po vrednotenju učinkovitosti, ustreznosti, razumljivosti, oblikovanosti in jezikovne pravilnosti izhodiščnega besedila utemelji svoje mnenje,
 - predstavi načela uspešnega enogovornega/dvogovornega sporazumevanja in jih ponazori z zgledi,
 - v besedilu najde s strokovnim izrazom poimenovano jezikovno prvino (npr. samostalnik, namenilnik, zloženska), jo ponazori s svojim zgledom in utemelji svoj odgovor,

- zahtevano jezikovno prvino poimenuje s strokovnim izrazom in predstavi njene pomenske, oblikovne, slogovne, izvirne, tvorbnne in tvarne značilnosti,
- določi stavčne člene in njihove dele v enostavni povedi,
- določi stavčno sestavo povedi (število stavkov v povedi in razmerje med njimi, osnovni in dopolnjevalni stavek, vrsto priredja, vrsto odvisnika v podredno zloženi povedi),
- poimenuje razmerje v zvezi povedi,
- v povedi/zvezi povedi/besedilu odkrije poimenovalne, skladske, pravorečne, pravopisne, slogovne in oblikovne napake, jih odpravi in utemelji svoje popravke.

Kandidat tvori besedilo dane besedilne vrste:

- publicistično besedilo (npr. poročilo, novico, predstavitev osebe, intervju, komentar);
- strokovno besedilo (npr. predstavitev predmeta, predstavitev postopka, navodilo za delo);
- uradni dopis (npr. zahvalo, opravičilo, vabilo, prošnjo, prijavo, pritožbo);
- javno besedilo (npr. obvestilo, vabilo).

Pri tem:

- izkaže poznavanje značilnosti besedilne vrste, svojo jezikovno (poimenovalno, skladsko, pravopisno) in slogovno zmožnost ter zmožnost nebesednega sporočanja;
- upošteva faze sporočanja, merila besedilnosti (smiselnost, sovisnost in zaokroženost), načela uspešnega sporočanja ter notranjo in zunanjo členjenost besedila;
- opremi besedilo z naslovjem in ustreznimi nebesednimi dopolnili;
- tvori razumljivo, učinkovito, slogovno in zgradbeno ustrezno ter jezikovno pravilno besedilo.

► Ustni izpit

- Kandidat med glasnim branjem (odlomka) literarnega/polliterarnega besedila in med odgovarjanjem na vprašanja uresničuje načela interpretativnega branja, tako da besedilo prebere tekoče, razločno in pravorečno ustrezno ter z izbiro zvočnih spremljevalcev govorjenja (poudarek, intonacija, premori, hitrost, register in barva) izraža razumevanje in osebno interpretacijo besedila;
- uresničuje načela govornega nastopanja in kulturnega uradnega pogovarjanja;
- uporablja knjižni jezik;
- prepozna svoje pravorečne napake in jih odpravi;
- med govorjenjem/pogovarjanjem smiselno uporablja nebesedne spremljevalce govorjenja.

Pri povezovanju (odlomka) literarnega/polliterarnega besedila z jezikovnimi temami, ki obravnavajo jezik v prostoru in družbi ter skozi čas, kandidat dokazuje svoj čustveno-vrednostni odnos do jezika, jezikovno ozaveščenost ter znanje s področja jezika ter kulturne in medkulturne zavesti, tako da:

- predstavi razne vloge jezika;
- pozna vlogo slovenščine kot maternega/prvega jezika ter utemelji njene prednosti pred drugimi jeziki pri sporazumevanju v osebnem, družbenem in poklicnem življenju;
- predstavi vlogo in položaj slovenščine v Republiki Sloveniji, v zamejstvu in izseljenstvu ter v organih Evropske unije;
- predstavi vlogo in položaj slovenščine ter italijanščine in madžarščine na narodnostno mešanih območjih v Republiki Sloveniji;
- našteje jezikovne družine v Evropi in njihove značilne predstavnike ter uvrsti slovenščino v ustrezno družino in poddružino;
- predstavi nastanek in razvoj slovenskega (knjižnega) jezika.

4.2 Književnost

► Pisni izpit

Kandidat vodeno ali samostojno interpretira in vrednoti prvine umetnostnega besedila, npr. zvrst, temo, motiv in idejo ter literarne osebe, dogajanje, prostor in čas.

► Ustni izpit

Kandidat glasno bere in vodeno interpretira literarno/polliterarno besedilo ali odlomek. Državna predmetna komisija za slovenščino in slovenščino kot drugi jezik za poklicno maturo predlaga besedila literarnozgodovinskih sklopov, učitelji pa lahko za komplet izpitnih listkov po svoji presoji izberejo do 10 % žanrskih besedil.

Predlagana besedila

literarnozgodovinskih sklopov

Pojmi, prvine za interpretacijo

Književnost starega Orienta

Predstavitev in pomen obdobja.

Biblija: Prilika o izgubljenem sinu

Nastanek in sestava ter kulturni in literarni pomen Biblije. Prilika kot vrsta pripovedi/kratke zgodbe: njene značilnosti in namen.

Antična književnost

Predstavitev in pomen obdobja.

Homer:
Odiseja
ali
Iliada

Epika. Junaški ep. Mitološka podlaga. Način pripovedovanja in opisovanja: epska širina.

Sofoklej:
Kralj Ojdip
ali
Antigona

Dramatika. Mitološka podlaga. Dramatska dogajalna zgradba. Tragedija, tragičnost in vzroki tragičnosti. Antično gledališče.

Srednjeveška književnost

Predstavitev in pomen obdobja.

Pridiga o grehu in pokori
(II. Brižinski spomenik)

Brižinski spomeniki. Vsebina in pomen. Pridiga kot polliterarna vrsta: njene značilnosti in namen.

Predlagana besedila literarnozgodovinskih sklopov	Pojmi, prvine za interpretacijo
Ljudsko slovstvo	Motivno-tematske in jezikovno-slogovne značilnosti. Zvrsti in vrste. Pomen ljudske tradicije.
Rošlin in Verjanko <i>ali</i> Od lepe Vide <i>ali</i> Zeleni Jurij	Epska oz. lirska ljudska pesem. Motivi, jezik in slog.
Kralj Matjaž <i>ali</i> Zlatorog <i>ali</i> Kurent	Ljudska pripoved. Motivi, jezik in slog.
Evropska renesančna književnost	Predstavitev in pomen obdobja.
William Shakespeare: Romeo in Julija <i>ali</i> Hamlet	Renesančna tragedija in vzroki tragičnosti. Dramatska dogajalna zgradba. Renesančno gledališče.
Književnost reformacije, protireformacije in baroka na Slovenskem	Predstavitev in pomen obdobja.
Primož Trubar: Proti zidavi cerkva	Protestantske ideje v besedilu. Jezik in slog.
Janez Svetokriški: Na noviga lejta dan	Pridiga kot polliterarna vrsta: njene značilnosti in namen. Baročni slog.
Razsvetljenska književnost na Slovenskem	Predstavitev in pomen obdobja.
Valentin Vodnik: Zadovolni Krajnc <i>ali</i> Dramilo	Razsvetljenska in prerodna miselnost. Jezik in slog.
Anton Tomaž Linhart: Ta veseli dan ali Matiček se ženi	Začetki slovenskega gledališča. Komedija, komičnost in vrste komičnosti. Razsvetljenska in prerodna miselnost.
Evropska romantična književnost	Predstavitev in pomen obdobja.
Johann Wolfgang Goethe: Majska pesem <i>ali</i> Mihail Jurjevič Lermontov: Jadro <i>ali</i> Heinrich Heine: Lorelaj	Romantični lirski subjekt. Motivi, jezik in slog.
Aleksander Sergejevič Puškin: Jevgenij Onjegin	Romantična književna oseba in njen pogled na življenje. Roman v verzih.

Predlagana besedila literarnozgodovinskih sklopov	Pojmi, prvine za interpretacijo
Romantična književnost na Slovenskem	Predstavitev in pomen obdobja.
France Prešeren: Sonetni venec (1., 7., 8. in 15. sonet) <i>ali</i> Krst pri Savici	Sonet. Zgradba cikla. Teme, motivi in pesniške podobe. Romantične značilnosti.
Zdravljica	Zgradba pesnitve. Povezava z zgodovinskim dogajanjem. Teme, motivi in pesniške podobe. Epske in lirske prvine. Romantične značilnosti.
Evropska realistična in naturalistična književnost	Predstavitev in pomen obdobja.
Gustave Flaubert: Gospa Bovary	Realistični roman. Književna oseba in motivacija za njeno ravnanje. Vloga družbenih okoliščin oz. književnega prostora in časa.
Fjodor Mihajlovič Dostojevski: Zločin in kazen	Psihološki realistični roman. Miselnost in ravnanje glavne književne osebe. Vloga družbenih okoliščin oz. književnega prostora in časa.
Emile Zola: Beznica	Naturalizem. Naturalistični roman. Teme in motivi ter jezik in slog. Vpliv dednosti, časa in okolja na življenje književnih oseb.
Henrik Ibsen: Nora <i>ali</i> Strahovi	Realistično-naturalistična tezna meščanska drama. Odnosi med književnimi osebami in njihove vloge v družinskem in družbenem življenju. Analitična dramska tehnika.
Književnost med romantiko in realizmom na Slovenskem	Predstavitev in pomen obdobja.
Simon Jenko: Obrazi (uvodni, 5., 7. in 10.)	Obraz kot pesniška vrsta. Zgradba cikla. Pesniške podobe. Realistične in romantične prvine.
Simon Gregorčič: Njega ni <i>ali</i> Veseli pastir	Ponarodela lirsko-epska pesem. Navezava na motive ljudske pesmi. Jezik in slog.
Josip Jurčič: Deseti brat	Začetki slovenskega romana. Zgradba in zgodba. Pripovedovalec ter njegovo oblikovanje književnih oseb, književnega prostora in časa. Romantične in realistične prvine.
Simon Jenko: Tilka <i>ali</i> Josip Jurčič: Telečja pečenka	Začetki slovenske novele. Značajevka oz. obraz. Pripovedovalec in njegov pogled na književno osebo. Humorne prvine. Romantične in realistične prvine.
Janko Kersnik: Jara gospoda	Realistična povest. Književne osebe: njihov položaj v družbenem okolju, medosebni odnosi, vrednote in motivacija za ravnanje.

Predlagana besedila literarnozgodovinskih sklopov	Pojmi, prvine za interpretacijo
<i>ali</i> V zemljiški knjigi	Okvirna pripoved. Slika kot vrsta realistične pripovedi. Pripovedovalec ter njegov odnos do upovedene resničnosti in književnih oseb.
Ivan Tavčar: Visoška kronika	Zgodovinski roman. Književna oseba v vlogi pripovedovalca. Psihološka oznaka glavnih književnih oseb in dejavniki, ki vplivajo na njihovo ravnanje.
<i>ali</i> Cvetje v jeseni	Povest. Okvirna pripoved. Pripovedovalec, njegov odnos do upovedene resničnosti. Vpliv usode in družbenih razmer na življenje književnih oseb. Romantične in realistične prvine.
Anton Aškerc: Mejnik	Balada. Realistični slog. Epske in dramske prvine.
Književnost evropske moderne	Predstavitev in pomen obdobja. Literarne smeri.
Oscar Wilde: Saloma	Avtorjeva obdelava biblijske snovi. Dekadenčne in simbolistične prvine. Poetična drama. Pesniške podobe in njihov pomen.
Književnost slovenske moderne	Predstavitev in pomen obdobja. Literarne smeri.
Dragotin Kette: Na trgu	Podoknica. Impresionistične prvine in simboli. Oblikovanost pesmi. Zvočni učinki.
Josip Murn - Aleksandrov: Sneg <i>ali</i> Ko dobrane se mrače	Razpoloženjska, miselna lirika. Bivanjska tema in motivi. Zgradba pesmi. Impresionistične in simbolistične prvine.
Oton Župancič: Duma <i>ali</i> Z vlakom	Domovinska tema in motivi. Pesniške podobe ter njihov pomen in razmerje med njimi. Zgradba pesnitve in dvodelnost. Domovinska tema in motivi. Pesniške podobe in njihov pomen.
Ivan Cankar: Martin Kačur <i>ali</i> Na klancu	Književna oseba: njeni cilji, njen položaj v družbenem okolju. Motivi. Simetrična zgradba romana. Realistične in simbolistične prvine. Književne osebe: vpliv družbenih pojavov in usode na njihovo življenje. Ciklična zgradba romana. Motivi in vodilni motiv. Realistične in simbolistične prvine.
Ivan Cankar: Kostanj posebne sorte <i>ali</i> Gospod stotnik	Črtica. Tema in motivi. Družbeno-zgodovinsko ozadje. Subjektivno pripovedovanje. Simboli.
Ivan Cankar: Hlapci <i>ali</i> Za narodov blagor	Zunanja in dogajalna zgradba drame. Teme in motivi. Družbeno-zgodovinsko ozadje. Miselnost književnih oseb in nasprotja med njimi. Satiričnost. Aktualnost.

**Predlagana besedila
literarnozgodovinskih sklopov**

Pojmi, prvine za interpretacijo

Evropska književnost v prvi polovici 20. stoletja

Predstavitev in pomen obdobja. Literarne smeri.

Franz Kafka:
Preobrazba

Motiv preobrazbe in povezava z drugimi motivi v besedilu. Novela, pripovedna groteska. Način pripovedovanja. Modernistične prvine.

Slovenska književnost v prvi polovici 20. stoletja

Predstavitev in pomen obdobja. Literarne smeri.

Srečko Kosovel:
Slutnja

Pesniške podobe in občutje. Impresionistične prvine. Nominalni slog.

Srečko Kosovel:
Ekstaza smrti

Pesniške podobe in občutje. Ekspresionistične motivno-idejne in jezikovno-slogovne značilnosti. Vizionarska pesem.

Srečko Kosovel:
Kons. 5
ali
Pesem št. X

Konstrukcija oz. konstruktivistična pesem. Motivi in ideja ter jezik in slog.

Ivan Pregelj:
Matkova Tina

Novela. Položaj glavne književne osebe v družbenem okolju oz. zgodovinskem trenutku. Ekspresionistične, simbolistične, realistične in baročne prvine.

Slavko Grum:
Dogodek v mestu Gogi

Simultano gledališče. Dramska tehnika. Prikaz in problematika dramskih oseb. Ekspresionistične, simbolistične in realistične prvine. Grotesknost.

Lovro Kuhar - Prežihov Voranc:
Samorastniki

Socialnorealistična novela. Vpliv družbene razslojenosti na življenje književnih oseb (malih ljudi), njihove lastnosti in simbolični pomen. Epske in dramske prvine. Jezik in slog.

ali
Boj na požiralniku

Socialnorealistična novela. Vpliv družbenega in naravnega okolja na življenje književnih oseb (malih ljudi). Simbolika. Grotesknost. Epske in dramske prvine. Jezik in slog.

Miško Kranjec:
Režonja na svojem

Socialnorealistična novela. Vpliv družbeno-zgodovinskega dogajanja na življenje književnih oseb (malih ljudi) in njihova miselnost. Epske in lirske prvine. Jezik in slog.

Karel Destovnik - Kajuh:
Bosa pojdiva, dekle, obsorej

Prepletanje osebne in družbene (vojne) teme. Motivi in pesniške podobe.

Evropska književnost v drugi polovici 20. stoletja

Predstavitev in pomen obdobja. Literarne smeri.

Eugène Ionesco:
Plešasta pevka

Dramatika/gledališče absurda. Eksistencialistične ideje. Grotesknost.

ali
Samuel Beckett:
Čakajoč Godota

ali
Jean-Paul Sartre:
Zaprta vrata

**Slovenska književnost v drugi
polovici 20. stoletja**

Predstavitev in pomen obdobja.

PESNIŠTVO

Janez Menart: Croquis <i>ali</i> Nežnost v mraku	Intimistična pesem. Tema, motivi in pesniške podobe ter jezik in slog.
Tone Pavček: Pesem o zvezdah <i>ali</i>	Intimistična pesem. Pesnikov pogled na življenje in ljudi. Pesniške podobe in simboli.
Lojze Krakar: Med iskalci biserov <i>ali</i>	Intimistična pesem. Pesnikov pogled na življenjske vrednote. Pesniške podobe in simboli.
Ciril Zlobec: Sveta mesta tvojega telesa	Intimistična pesem. Pesnikov pogled na ljubezen. Pesniške podobe ter jezik in slog.
Kajetan Kovič: Južni otok	Pesem kot prisproda. Tema in motivi. Pesniške podobe in pomen metafor. Zgradba in oblikovanost pesmi.
Dane Zajc: Črni deček <i>ali</i> Veliki črni bik	Tema. Pesniške podobe in simboli ter njihov pomen. Svobodni verz in ritem.
Gregor Strniša: Večerna pravljica	Pravljичnost in resničnost. Pesniške podobe in njihov pomen. Grotesknost. Glasovno ujemanje in ritem.
Svetlana Makarovič: Odštevanke	Tema in motivi. Pesniške podobe. Navezava na ljudsko pesništvo in aktualiziranje njegovih motivov.
Tomaž Šalamun: Gobice <i>ali</i> Himna svetovne odgovornosti	Modernistične prvine. Besedne igre in ludizem v besedilu.
Aleš Šteger: 10 prošenj za lahko noč	Tema in motivi ter jezik in slog.

PRIPOVEDNIŠTVO

Ciril Kosmač: Tantadruj	Novela. Pripovedovalčev odnos do glavne književne osebe in do drugih književnih oseb. Eksistencialistične, realistične, simbolistične in fantastične prvine. Barvni in zvočni učinki.
Vitomil Zupan: Menuet za kitaro	Vojni in avtobiografski roman. Književna oseba kot pripovedovalec in eksistencialistični bivanjski položaj. Zgradba romana in modernistične prvine.
Marjan Tomšič: Vruja	Novela. Tema in motivi ter jezik in slog.
Andrej Blatnik: Električna kitara	Kratka pripovedna proza. Tema in motivi ter jezik in slog.
Andrej Skubic: Fužinski bluz	Sodobni roman. Družbena problematika. Pripovedovalci. Jezik in slog.

Predlagana besedila**literarnozgodovinskih sklopov****Pojmi, prvine za interpretacijo**

ali

Feri Lainšček:
Namesto koga roža cveti

Sodobni roman. Družbena problematika. Jezik in slog.

Polona Glavan:
Anton

Kratka pripovedna proza. Pripovedovalca in njun bivanjski položaj. Jezik in slog.

DRAMATIKA

Dominik Smole:
Antigona

Navezava na Sofoklejevo Antigono. Družbeno-zgodovinsko ozadje in aktualizacija antičnih motivov. Poetična drama z eksistencialističnimi idejnimi prvinami. Pesniške podobe in simbolni pomeni.

Drago Jančar:
Veliki briljantni valček

Bivanjski položaj dramskih oseb. Moderna groteskna drama z idejnimi prvinami absurda. Prepletanje tragičnosti in ironije ter karikiranje. Metaforičnost in njen pomen.

Matjaž Zupančič:
Vladimir

Sodobna drama. Bivanjski položaj dramskih oseb. Jezik in slog.

5 PRILAGODITVE ZA KANDIDATE S POSEBNIMI POTREBAMI

Kandidatom s posebnimi potrebami, ki so bili v izobraževalne programe usmerjeni z odločbo o usmeritvi, v utemeljenih primerih (poškodbe, bolezni) pa tudi drugim kandidatom glede na vrsto in stopnjo primanjkljaja, ovire oziroma motnje se prilagodita način opravljanja izpita iz slovenščine in način ocenjevanja znanja v skladu z Zakonom o maturi in s poglavjem *Prilagoditve za kandidate s posebnimi potrebami* Maturitetnega izpitnega kataloga za poklicno maturo.

6 DODATEK

Primeri izpitnih pol in navodila za ocenjevanje so dostopni na spletni strani Državnega izpitnega centra www.ric.si.

7 LITERATURA

Učbeniki in učna sredstva, ki jih je potrdil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje, so zbrani v Katalogu učbenikov za srednjo šolo in objavljeni na spletni strani Zavoda Republike Slovenije za šolstvo www.zrss.si.